

Doslov

Milostný příběh ze země nezemě

Když peruánský spisovatel Mario Vargas Llosa jako předseda poroty prestižní ceny nakladatelství Alfaguara v roce 2007 blahopřál Luisovi Leantemu k vítězství, zdůraznil, že v napínavém milostném příběhu *Pamatuj, že tě mám rád* autor předkládá čtenářům téma tragického údělu obyvatel Západní Sahary a saharských utečeneckých táborů. Ve Španělsku kniha okamžitě vzbudila pozornost. Leante se totiž za použití osvědčených literárních prostředků – v románu nechybí exotika, dobrodružství, politika ani milostná zápletka – dotkl neuralgického bodu nedávné španělské historie i španělského kolektivního vědomí.

Luis Leante nebyl prvním autorem, který o bývalé Španělské Saharě začal v posledních desetiletích psát. Teprve jeho román však přitáhl na Pyrenejském poloostrově pozornost širokého publika a vyvolal obrovský čtenářský a nakladatelský zájem o toto dlouho přehlížené téma. Po mnoha letech, kdy ve Španělsku vycházela jedna kniha věnovaná občanské válce (1936–1939) za druhou, objevila španělská literatura další bolestnou kapitolu dějin 20. století.

Novodobé, a do jisté míry tragické dějiny této pouštní země, i komplikovaná současnost nesouvisí ale jen s (post)frankistickým Španělskem a hasanovským Marokem, ale je zároveň nešťastným dědictvím studené války. Neutěšená realita utečeneckých táborů i provizorium života saharských obyvatel padá zase na vrub přezíravosti dnešní Evropy.

Román Luise Leanteho tak můžeme číst nejen jako milostný

příběh, ale také jako zprávu o jedné exotické pouštní zemi – nezemi, jejíž obyvatelé si za posledních padesát let vytrpěli své. Proto stojí za připomenutí i některé historické souřadnice, ve kterých se dobrodružství Montserrat Cambrové a Santiaga San Romána odehrává.

Smutné dědictví Západní Sahary

Západní Saharu dodnes protíná přes dva tisíce kilometrů dlouhá zeď. Vojensky strážný plot, který odděluje území obsazené ve druhé polovině sedmdesátých let Marokem a nehostinnou hamádu kontrolovanou hnutím Polisario. Na území Západní Sahary, v poušti o rozloze téměř 270 tisíc kilometrů čtverečních, žije jen okolo 260 tisíc lidí, přičemž dalších 150 až 200 tisíc Sahařanů – neexistuje přesnější statistický údaj – přebývá už přes třicet let v provizorních stanových městech, původně utečeneckých táborech, na území Alžírsko.

Obyvatelé nehostinné krajiny na severozápadě Afriky jsou někdejší nomádové berberského a arabského původu, kteří se příležitostně usazovali u obchodních cest vedoucích z Maroka do Senegalského zálivu. Kmeny obývající Západní Saharu žily po mnoho staletí více či méně v područí sultanátu, který kontroloval území Maroka, části Mauretánie i Alžírsko. Když v roce 1894 zemřel sultán Hassan, propukl v marockém sultanátu zmatek a mocenské boje místních potentátů a kmenových vůdců. Francie a Španělsko se proto dohodly na koloniální intervenci. Postupně bylo uzavřeno několik dohod evropských mocností, kromě Francie a Španělska se do „marocké otázky“ vměšovali i Britové a Němci, v jejichž důsledku měli Španělé spravovat severovýchod dnešního Maroka, nevelké hornaté území mezi španělskými opevněnými městy Ceutou a Melillou a dále území Západní Sahary na jihozápadě, včetně oblasti Sidi Ifni blízko marocké a saharské hranice. Většinu marockého území obsadila Francie.

Španělé sice budovali už od počátku novověku na pobřeží západní Afriky pevnosti, do vnitrozemí však jako koloniální mocnost pronikli důkladněji až právě v prvních desetiletích 20. sto-

letí. Na Španělsko, které se v oné době potýkalo s četnými vnitropolitickými problémy a procházelo katarzí ze ztráty posledních zámořských kolonií (Kuba, Filipíny), to bylo ale přeci jen velké sousto. Zatímco na severu vedla španělská armáda tuhé boje se vzbouřeneckými Abdulkarimovými jednotkami, na jihu šlo vše snáz a Španělé během poměrně krátké doby vybudovali v pouštních oblastech Sidi Ifni a v Al Ajúnu na Sahaře celkem fungující infrastrukturu. Také je nutno přiznat, že Španělé tehdy prosazovali svoje koloniální zájmy na Západní Sahaře s jistým ohledem na místní obyvatelstvo. Podporovali v mezích možností místní kulturu i samosprávu a více či méně respektovali islámské náboženství zdejších obyvatel. Relativně úspěšnou kolonizaci západoafrických území přerušila v roce 1936 španělská občanská válka.

Španělská zrada

Další kapitola dějin Španělské (Západní) Sahary se začala psát na konci padesátých let 20. století. V té době se v rámci francouzské dekolonizace konstituoval moderní marocký stát. Maroko prošlo procesem dekolonizace celkem nedotčené, na rozdíl od Alžírka zde předali Francouzi správu území mírovou cestou. Nové království Muhameda V. nabíralo rychle na sebevědomí. Již v roce 1957 zaútočily nepravdělné oddíly marocké armády na Španěly v oblasti Sidi Ifni. Legionáři během operací ztratili nad územím kontrolu a udrželi pouze centrum provincie – opevněné město Sidi Ifni, které předalo Španělsko Maročanům mírovou cestou na základě dohod z Fezu o dvanáct let později. Sebevědomí a dobyvačné choutky Maročanů ovšem nadále nabíraly na intenzitě.

V roce 1975, krátce před smrtí diktátora Franciska Franka, vyslovil marocký král Hasan II. nárok na území Španělské Sahary. Frankovo Španělsko se tak dostalo do komplikované situace, kterou se snažil řešit osobní intervencí budoucí král Juan Carlos I. Obrátil se na OSN a Mezinárodní soud v Haagu, a přestože obě mezinárodní instituce nároky Maroka odmítly, nebylo to nic platné. Vláda Carlose Ariase pod tlakem Spojených států a spektakulárního „Zeleného pochodu“ Maročanů podepsala s Maro-

kem a Mauretánií dohody, kterými jim Západní Saharu přenechala do dočasné správy. Ihned po odchodu španělských legionářů z Al Ajúnu vtrhly do pouštní země marocké a mauretánské jednotky. Sahařané pod vedením partyzánského hnutí Polisario se intervencí bránili. Maročané zaútočili na špatně vyzbrojené jednotky Polisaria těžkou technikou a neváhali během náletů použít i smrtící napalm. V okolí Tifariti, kde byl marockými letouny zraněn i románový hrdina Santiago San Román, došlo k masakrům civilistů, po kterých následoval hromadný exodus Sahařanů na alžírské území. Těm poskytlo azyl sousední Alžírsko, tehdejší spojenec Sovětského svazu. Bojovníkům z Polisaria se postupně podařilo vyhnat mauretánské jednotky z východních pouštních oblastí a přes odpor Maroka zde vyhlásili Saharskou arabskou demokratickou republiku (SADR). Sídlo saharských orgánů i samotného Polisaria však leží v Alžírsku ve městě Rabuni, které dodnes obklopují zmíněné utečenecké tábory. Území na východě země, které Polisario vojensky kontroluje, je totiž neobyvatelné.

Těžký osud Západní Sahary

Otázka Západní Sahary, poslední španělské kolonie, vyvolává dnes ve Španělsku širokou diskusi, nabitou emocemi i historickými resentimenty. Politici i novináři poukazují na selhání své země a vydání Sahařanů napospas marocké imperiální agresí. Na španělské odpovědnosti za osud Západní Sahary se vzácně shodnou váleční veteráni, bývalí Frankovi legionáři, kteří zemi v roce 1976 na základě rozkazů shora opustili, s levicovými intelektuály, již brojí proti marockému (americkému) imperialismu a bojují za porobený saharský národ a za hnutí Polisario.

Tento pocit viny přizívují i představitelé Polisaria a početné exilové komunity Sahařanů žijící na území Španělska. Všichni dohromady pak vzpomínají na doby španělské koloniální přítomnosti na Sahaře, kde je dodnes kromě hasanské arabštiny velmi rozšířená i španělština, jako na idylické soužití a dobu prosperity a míru.

I z Leanteho příběhu je ovšem zřejmé, že jejich koexistence nebyla tak přátelská. Saharské hnutí Polisario, celým názvem Frente Popular de liberación Saguía al Hamma y Río de Oro (Fronta lidového osvobození Saguía al Hamma y Río de Oro), což jsou názvy dvou historických oblastí Západní Sahary, vzniklo již v roce 1973 jako jedno z mnoha „národně osvobozenecských hnutí“ a bylo původně namířeno především proti španělské koloniální správě.

Celou situaci je také nutné vnímat v souvislostech vrcholící studené války. Maroko bylo v té době spojencem Západu, a vytvářelo protiváhu vlivu Alžírsko, spojence Sovětského svazu. Američané nepřímou podporující marockou intervenci se tudíž obávali, aby nezávislou Západní Saharu ideologicky neovládlo právě sovětské Alžírsko.

Hnutí Polisario pak bylo dlouho, zčásti oprávněně, zčásti neoprávněně, prezentováno na Západě jako teroristické hnutí ovládané marxistickou ideologií, komplic nebezpečného Alžírsko a Lybie. V sovětských satelitech zase bylo saharské hnutí dáváno za příklad uvědomělého odporu afrického lidu proti imperialismu a kolonialismu, rozhodnuté vydat se na cestu ke světlým socialistickým zítřkům. Na druhou stranu se v saharské otázce chovali Sověti celkem pragmaticky, obchodní zájmy v Maroku jim byly bližší než podpora chudých Sahařanů, takže většinou zůstali na rozdíl od masivní podpory alžírských levicových sil o několik let dříve jen u proklamací. A podle ruských not hráli v Maghribu i Čechoslováci a další sovětské satelity.

Dnešní Polisario se nadále opírá zejména o levicové režimy v arabském světě a v Latinské Americe, které na rozdíl od Evropy a USA úředně uznaly Saharskou arabskou demokratickou republiku. Zároveň ale udržují čilé styky se Španělskem a snaží se přesvědčit Madrid, aby vyvíjel tlak na Maroko a Sahara dosáhla autonomie, případně nezávislosti.

Polisario a SADR vedené Mohamedem Abdel-Azízem je možné zcela jistě považovat za reprezentanty Sahařanů. V exilu i na území Marokem ovládané Západní Sahary ale existují i další politické proudy. Někteří Sahařané se asimilovali s marockými

přistěhovalci a usilují pouze o širší autonomii v rámci Marockého království. Bývalý vysoký funkcionář Polisaria, Ahmed Ould Soulem, se po roztržce s Abdelem-Azízem dokonce přestěhoval do Maroka a král Hasan VI. mu před na jaře roku 2010 nabídl mimořádně exponovaný post marockého velvyslance v Madridu. Velký vliv v saharské společnosti má i pacifistický disident na území Západní Sahary, reprezentovaný zejména čtyřiačtyřicetiletou disidentkou Animatou Haidar, která na konci roku 2009 držela třicet dva dní hladovku na letišti v kanárském Lanzarote, protože marocké úřady ji nechtěly vpustit zpátky do země.

Sahara literární

Od konce devadesátých let 20. století se ve Španělsku stalo téma Západní Sahary velmi populárním. Někdy se píše v souvislosti s knihami o tomto tématu trochu přehnaně jako o literárním boomu. Na něm se nakonec z části „přiživil“ svým románem i Luis Leante, z větší části ovšem dodal tomuto fenoménu další dynamiku.

Ve většině případů „saharské literatury“, tedy literatury s náměty ze Západní Sahary, se jedná o romány španělských spisovatelů a dále o španělsky psanou poezii, báje a písňové texty Sahařanů. V poslední době se objevila i některá výraznější španělsky psaná prozaická díla autorů ze Západní Sahary, jedná se ale o spíš výjimečné počiny. Hasanskou arabštinou psaná saharská literatura se zatím nestačila z různých důvodů prosadit a zůstává nadále spíše předmětem zájmu folkloristů než literárních vědců nebo kritiků.

Vedle Leanteho je asi nejznámějším současným španělským spisovatelem, který se ve svých dílech stále vrací k tématu této pouštní země je Gonzalo Moure (1951). Kromě cestopisů a několika knih převyprávěných saharských pohádek publikoval Moure snovou novelu *Polibek ze Sahary* (El beso del Sáhara, 1998), která se částečně odehrává právě v uprchlických táborech v okolí Tindúfu, a dále novelu *Měsíční obří* (Los gigantes de la luna, 2003) o setkání malého introvertního chlapce Pabla se sahar-

skou dívkou Naísmou, která ho seznamuje s moudrostí svých předků.

Velký úspěch zaznamenal román Ricarda Gómeze (1954) *Lo-vec hvězd* (El cazador de estrellas, 2003), který vypráví o nemocném saharském chlapci Bašírovi, který žije izolován ve stanu v utečeneckém táboře a bedlivě naslouchá všem zvukům z okolí. Jednou se seznámí s moudrým starcem a válečníkem Hamíned, který mu vypravuje o dávných hrdinských činech saharských nomádů a učí ho jména hvězd.

Historie někdejší Španělské Sahary se dotkli i dva světově známí současní spisovatelé: Manuel Rivas a Alberto Vázquez Figueroa.

Galicijec Manuel Rivas (1957) napsal v roce 2006 existenciálně laděnou divadelní hru nazvanou *Hrdina* (El héroe). Protagonista hry Arturo Piñeiro, boxer a španělský legionář, se zúčastní výše zmíněných krvavých bojů u Sidi Ifni na konci padesátých let. Vrací se do Španělska a očekává, že bude oslavován jako válečný hrdina. Obyčejným lidem jsou ale jeho zásluhy i celá koloniální válka zcela ukradené. Ještě horší je ale jeho zjištění, že Frankův režim se snaží krvavé válečné události u Sidi Ifni ututlat a zamést pod koberec. Hrdinovi se hroutí svět.

Alberto Vázquez Figueroa (1936) strávil na Západní Sahaře podstatnou část svého dětství. Jeho rodiče byli deportováni na počátku občanské války právě na území Španělské Sahary. Už v sedmnácti letech napsal Vázquez Figueroa o svém dospívání v Africe autobiografickou novelu *Písek a vítr* (Arena y viento, 1953) a je příznačné, že právě v posledních letech se přes padesát let starý rukopis dočkal několika reedií. V roce 2003 pak vydal spisovatel a válečný zpravodaj Vázquez Figueroa, autor čtyřiceti knih, velmi úspěšný román *Tuareg*, příběh o hrdém náčelníkovi Tuaregů, který obývá rozsáhlé saharské pouště území. Když do jeho tábořiště dorazí dva uprchlíci ze severu, Tuareg je musí přijmout a podle prastarých zákonů se o ně postarat, to ale netuší, že se zaplétá do smrtelného nebezpečí.

Za „španělského spisovatele Západní Sahary“ je možné považovat i Ramóna Mayratu (1952). Ten zde pracoval několik let

jako antropolog, právě v době, kdy se odtud stahovala španělská armáda. O těchto událostech vydal román *Pouštní říše* (El imperio desierto, 1992). Mayrata v románu reflektuje vlastní zkušenost a prožitek z marocké okupace, partyzánských bojů fronty Polisario, odchod Španělů a ponechání Sahařanů napospas marocké agresi a právě jeho Pouštní říše je považována kritikou za klíčové dílo španělského písemnictví věnovaného Západní Sahaře.

Tématu španělského Maroka, respektive jeho severní části a bojů v pohorí Rif ve dvacátých a třicátých letech 20. století se dotýká také spisovatel Lorenzo Silva (1966), a to zejména v románech *Bílý dopis* (Carta blanca) a *Jméno našich* (El nombre de los nuestros) a částečně také César Vidal (1958), skutečný grafoman mezi dnešními španělskými spisovateli, autor téměř devadesáti knih nejrůznějších žánrů.

Současně s vlnou zájmu o Západní Saharu se objevilo i několik španělsky psaných knih samotných Sahařanů. Jistý ohlas vyvolal román *Písek tvých stop* (La arena de tus huellas, 2006) Saleha Abdalahiho Hamudiho (1971), román *Slzy radosti* (Lágrimas de alegría, 2008) autora Abderrahmana Buddy Hamadiho (1968) a dále próza *Cesta za moudrostí pouště* (Viaje a la sabiduría del desierto, 2006) Ahmeda Muleyi Aliho.

Většinou však Sahařané píší španělsky poezii nebo převyprávěné pověsti, které vycházejí z arabské literární tradice a reflektují tragický úděl Sahařanů. Nejvýznamnějším básníkem starší generace je nepochybně Mohamed Ali Salem, který zároveň píše i povídky. V roce 1995 vydal oceňovanou prozaickou knihu *Zelený jako pruh na vlajce* (Verde como la franja de la bandera). Mladí saharští autoři žijící převážně ve Španělsku – Ali Salem Iselmu, Chejdan Mahmud, Limam Boicha, Luali Lehsan, Mohamed Abdelfatah Ebnou a Saleh Abdullah Kamel – založili v roce 2005 dokonce básnickou skupinu „Generación de la Amistad Saharaui“, která se začíná poměrně rychle prosazovat, stejně jako celý generační básnický exilový proud bývá označován slovy amistad saharai (saharské přátelství).

V souvislosti s velkým zájmem o saharskou otázku pak vycházejí v menších nakladatelstvích na Pyrenejském poloostrově bás-

nické sbírky s příznačnými (poněkud bolestínskými) názvy, jako je například *Nomád v exilu* (Nomáda en el exilio, 2008) Mohameda Salema Abdelfataha Ebny, sborník *Slzy zraněného národa* (Lágrimas de un pueblo herido, 1998) Fatmy Galii a Alala Mouluda, a nakonec třeba *Uprchlícké verše* (Versos refugiados, 2007) Bahii Mahmud Awah. Literární pokusy španělsky píšících Saharů však ironií osudu stojí ve stínu celkem moderní prózy, kterou píše španělsky někteří převážně ekonomičtí přistěhovalci z Maroka (např. katalánsky píšící autorka Najat El Hachmi, nar. 1979) a už vůbec se nedají kvalitou srovnávat s díly francouzsky píšících marockých autorů, kteří si již před nějakou dobou vybojovali své místo v moderní světové próze (Tahar Ben Jelloun, nar. 1944, Mohamed Šukrí, nar. 1935).

...a konečně Luis Leante

Ačkoliv před vydáním románu *Pamatuj, že tě mám rád* publikoval devět knih, psal scénáře a eseje a pravidelně přispíval do novin a časopisů, do obecného povědomí se zapsal teprve tímto titulem.

Luis Leante Chacón se narodil v roce 1963 v městečku Caravaca de la Cruz nedaleko od Murcii, kde jeho rodiče provozovali malou drogerii. Spisovatel vystudoval klasickou filologii na Murcijské univerzitě a nastoupil jako latinář na střední odborné škole El Pla v Alicante.

Literárně debutoval již v roce 1983 novelou *Cesta rudého čtvrtku* (Camino del jueves rojo), o čtyři roky později vydal sbírku *Poslední Efraimova cesta a další povídky* (El último viaje de Efraín y otros cuentos). Pozornost vzbudila i další povídková sbírka *Chovatel kanárků* (El criador de canarios, 1996), pestrý soubor milostných, kriminálních i snových příběhů z New Yorku, Havany, španělského venkova, ale třeba i z Vietnamu. Mezi jeho další tituly patří cestopisná *Krajina s řekou a Baracoa v pozadí* (Paisaje con río y Baracoa de fondo, 1997), *Na konci cesty* (Al final del trayecto, 1997), *Stříbrný věk* (La Edad de Plata, 1998), *Zaigúiv zpěv* (El canto de zaigú, 2000), *Let termitů* (El vuelo de los termitas, 2003) a *Evropská akademie* (Academia de Europa, 2003). Ve

stejném roce jako román *Pamatuj, že tě mám rád* publikoval Luis Leante ještě dětskou knihu *Zadní dveře do ráje* (Puerta trasera del paraíso), inspirovanou taktéž Západní Saharou.

V zatím posledním románu Luise Leanteho *Červený měsíc* (La luna roja, 2009) je spouštěčem příběhu záhadná smrt fiktivního tureckého spisovatele Emina Kemala, který se na stará kolena přestěhoval do španělského Alicante, záměrně vzdálen svým čtenářům i přátelům v Istanbulu. Na scénu vstupuje Kemalův španělský překladatel René, který trpí vášní pro literaturu stejně jako nedostatkem vlastního literárního talentu. Překladatel se cítí s osudem Turka podivně spojen a vydává se na dobrodružnou cestu do minulosti, své vlastní i svého oblíbeného spisovatele.

Kulisy dějin a pouště

K tématu Západní Sahary se Luis Leante dostal podle vlastních slov tak, že jel jako učitel se skupinou španělských školních dětí navštívit saharské utečenecké tábory v okolí alžírského Tindúfu. Udělalo to na něj velký dojem, a tak se vypravil přímo do Západní Sahary v doprovodu bývalého španělského legionáře.

Román *Pamatuj, že tě mám rád*, jehož název je veršem jedné z *Korzárek*, španělských vlasteneckých písní, je milostným příběhem až hollywoodského půdorysu s několika odbočkami a jakoby rozostřenými pasážemi. Postupně se tak přesouváme s chudým automechanikem a legionářem Santiagem San Románem z frankistické Barcelony do Al Ajúnu, hlavního města Španělské Sahary. Tam se voják San Román seznamuje s příslušníky takzvaných nomádských oddílů, tj. Sahařany sloužící v koloniální armádě, a zamiluje se do sestry jednoho z nich. Jeho bývalá láska Monserrat Cambrová zatím pracuje v Barceloně jako anestezioložka a po boku svého manžela žije poklidně a v blahobytu, než ji opustí s mladou rentgenoložkou.

San Román je zraněn během války mezi Maročany a Polisariem v pouštní oblasti u Tirafiti, odkud putuje se Sahařany do utečeneckých táborů na alžírské území. Tam ho v úplném závěru objeví světem chudých pouštních vysídlenců okouzlená Monserrat.

Luis Leante se historických událostí a politiky dotýká v románu víceméně nepřímě. Píše příběhy konkrétních, nakonec nijak výjimečných lidí, a události velkých dějin k tomu tvoří jen kulisu nebo se jich dotýká v náznacích. Atmosféru Al Ajúnu ve zmatečné době od odchodu legionářů po útok Maročanů, kdysi chudé čtvrti Barceloneta v katalánské metropoli sedmdesátých let nebo utečeneckých táborů v Alžírsku i dalších míst líčí sugestivně a s citem pro detail a odhrnuje tím závoj mlčení a nezájmu, který přes Západní Saharu hodilo nejen Španělsko, ale celá Evropa.

Stanislav Škoda

V edici Světová knihovna vyšly tyto svazky:

- Anne Michaels: Prchavé okamžiky (svazek 1)
- Sebastiano Vassalli: Labuť (svazek 2)
- Jorge Amado: Zmizení svatě Barbory (svazek 3)
- Hanif Kureishi: Byli jsme si blízcí (svazek 4)
- Richard Mason: Tonoucí (svazek 5)
- Elie Wiesel: Soudci (svazek 6)
- Thomas Brussig: Na kratším konci ulice (svazek 7)
- René Depestre: Chvalozpěv na ženu-zahradu (svazek 8)
- Cha Āin: Čekání na Lina (svazek 9)
- Joanna Scottová: Manekýn (svazek 10)
- Nicola Barkerová: Doširoka otevřené (svazek 11)
- Philippe Djian: Za rozcestím (svazek 12)
- Camille Laurensová: V náruči mužů (svazek 13)
- Chuck Palahniuk: Program pro přeživší (svazek 14)
- Michael Cunningham: Hodiny (svazek 15)
- René Depestre: Jako o závod (svazek 16)
- Margaret Atwoodová: Muzeum zkamenělin (svazek 17)
- Elie Wiesel: Pátý syn (svazek 18)
- Haruki Murakami: Norské dřevo (svazek 19)
- Michel Faber: Pod kůží (svazek 20)
- Ian McEwan: Pokání (svazek 21)
- Chuck Palahniuk: Zalknutí (svazek 22)
- Federico Andahazi: Vlámské tajemství (svazek 23)
- Graham Swift: Světlo dne (svazek 24)
- Camille Laurensová: Láska, román (svazek 25)
- Juli Zeh: Orli a andělé (svazek 26)
- Haruki Murakami: Na jih od hranic, na západ od slunce (svazek 27)
- Michael Chabon: Úžasná dobrodružství Kavaliera a Claye (svazek 28)
- Jonathan Coe: Dům spánku (svazek 29)
- Tanja Dückerová: Zóna Berlín (svazek 30)
- Edith Templetonová: Gordon (svazek 31)
- Dorota Masłowska: Červená a bílá (svazek 32)
- Philippe Djian: Třenice (svazek 33)
- Chuck Palahniuk: Ukolébavka (svazek 34)
- Michael Cunningham: Domov na konci světa (svazek 35)
- Joost Zwagerman: Šest hvězdiček (svazek 36)

DBC Pierre: Vernon Bůh Little (svazek 37)
Nic Kelman: Holky (svazek 38)
Andrew Sean Greer: Zpověď Maxe Tivoliho (svazek 39)
Jean-Paul Dubois: Život po francouzsku (svazek 40)
Ian McEwan: Sobota (svazek 41)
Juli Zeh: Hráčský instinkt (svazek 42)
Michael Cunningham: Vzorové dny (svazek 43)
Alan Hollinghurst: Linie krásy (svazek 44)
Martin Suter: Odvrácená strana Měsíce (svazek 45)
Chuck Palahniuk: Deník (svazek 46)
Régis Jauffret: Blázinec (svazek 47)
Haruki Murakami: Kafka na pobřeží (svazek 48)
Jonathan Coe: Pár trotlů (svazek 49)
Juan Marsé: Ještěřčí ocásky (svazek 50)
Michael Chabon: Konečné řešení (svazek 51)
Michel Houellebecq: Možnost ostrova (svazek 52)
Ismail Kadare: Krvavý duben (svazek 53)
Terézia Mora: Den co den (svazek 54)
DBC Pierre: Ludmilina lámaná angličtina (svazek 55)
Julian Barnes: Arthur & George (svazek 56)
Esther J. Endingová: Po Valentýnu (svazek 57)
Ken Kalfus: Americký problém (svazek 58)
Haruki Murakami: Afterdark (svazek 59)
Ian McEwan: Na Chesilské pláži (svazek 60)
E. L. Doctorow: Pochod k moři (svazek 61)
Chuck Palahniuk: Strašidla (svazek 62)
Graham Swift: Zítřek (svazek 63)
Laurent Quintreau: Hrubá marže (svazek 64)
Kiran Desai: Dědictví ztráty (svazek 65)
Claire Messudová: Císařovy děti nemají šaty (svazek 66)
Nancy Hustonová: Rodová znamení (svazek 67)
Wendy Guerra: Všichni odcházejí (svazek 68)
Richard Powers: Stopy paměti (svazek 69)
Jonathan Littell: Laskavé bohyně (svazek 70)
Don DeLillo: Padající muž (svazek 71)
Michael Chabon: Židovský policejní klub (svazek 72)
Lloyd Jones: Pan Pip (svazek 73)
Haruki Murakami: Konec světa & Hard-boiled Wonderland (svazek 74)
Steven Hall: Čelisti slov (svazek 75)
Gilles Leroy: Alabama song (svazek 76)
Juli Zeh: Temná energie (svazek 77)

Chuck Palahniuk: Snuff (svazek 78)
Sebastian Barry: Tajný deník (svazek 79)
Jasutaka Cucui: Peklo (svazek 80)
Anne Enrightová: Shledání (svazek 81)
Anne Michaels: Zimní krypta (svazek 82)
Paolo Giordano: Osamělost prvočísel (svazek 83)
Haruki Murakami: Sputnik, má láska (svazek 84)
Tim Davys: Amberville (svazek 85)
Nuria Amat: Ať na mě prší život (svazek 86)
Ian McEwan: Černí psi (svazek 87)
Julian Barnes: Žádný důvod k obavám (svazek 88)
Peter Murphy: Sezona v pekle (svazek 89)
Romain Slocombe: Lolita komplex (svazek 90)
Chuck Palahniuk: Neviditelné nestvůry (svazek 91)
Sofi Oksanen: Očista (svazek 92)
Haruki Murakami: O čem mluvím, když mluvím o běhání (svazek 93)
E. L. Doctorow: Homer a Langley (svazek 94)
Harry Mulisch: Objevení nebe (svazek 95)
Chuck Palahniuk: Pygmej (svazek 96)

Světová knihovna
Svazek 97

Luis Leante
Pamatuj, že tě mám rád

Ze španělského originálu *Mira si yo te querré*
vydaného nakladatelstvím Alfaguara v Madridu roku 2007

přeložil Vladimír Medek

Obálku s použitím fotografie ...

navrhl Pavel Hrach

Doslov napsal Stanislav Škoda

Redigovala Anna Tkáčová

Odpovědný redaktor Jindřich Jůzl

Technický redaktor Jiří Staněk

Počet stran 240

Vydala Euromedia Group, k. s. – Odeon,

Nádražní 32, 150 00 Praha 5,

v roce 2010 jako svou ... publikaci, v Odeonu publikace 263.

Sazba SF SOFT, Praha

Tisk Tlačiarne BB, spol. s r. o., Banská Bystrica

Vydání první

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod

Euromedia Group, k. s. – knižní distribuce,

Nádražní 32, 150 00 Praha 5

Zelená linka: 800 103 203

Tel.: 296 536 111

Fax: 296 536 246

distribuce.sd@euromedia.cz

Knihy lze zakoupit v internetovém knihkupectví

www.knizniweb.cz